

Федеральний закон про боротьбу зі злочинністю 1984 р. покладає зобов'язання доказу неосудності на обвинуваченого у федеральних злочинах.

В прикладі зустрічаємо словосполучення *federal crimes*, яке перекладено за допомогою прийому калькування як «федеральні злочини», в цільовій мові до кожного з компонентів обрали перший за порядком відповідник у словнику. Дослівний переклад не порушує норми вживання і сполучуваності слів в українській мові в даному випадку [1, с. 20].

On the same date the defendant waived his right to a penalty phase jury and the court allowed the penalty phase to commence at a non-jury hearing on January 8, 2001.

У той самий день обвинувачений відмовився від свого права на суд присяжних, і суд дозволив почати слухання без участі присяжних засідателів 8 січня 2001 р.

У прикладі функціонує безеквівалентний вираз *non-jury hearing*, що перекладений описовим методом як «слухання без участі присяжних засідателів». Описовий переклад є найвлучнішим, так як відповідного еквівалента в українській мові не існує.

Attorneys specialized in white-collar crime have deep practical experience of the investigation activities used by the law enforcement agencies, as well as of human rights protection.

Адвокати, які спеціалізуються на посадових злочинах, мають великий практичний досвід слідчої діяльності у правоохоронних органах, а також досвід захисту прав людини.

У результаті перекладу виразу *white-collar crime* відбулася повна заміна значень слів *white* та *collar*. Такий спосіб перекладу є трансформаційним.

В підсумку, можна узагальнити наше дослідження тим, що тексти юридичної тематики наповненні великою кількістю термінів безеквівалентної та псевдоінтернаціональної лексики, і все це спричиняє деякі труднощі при перекладі. Перекладач повинен розпізнавати такі мовні одиниці та цілеспрямовано віднайти шляхи їх передачі способами цільової мови. При дослідженні лексичних інновацій у текстах, що містять юридичні терміни та лексику, можемо із впевненістю сказати, що основними способами перекладу даних матеріалів є транскодування, калькування, трансформаційний та описовий переклад.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у порівняльному аналізі способів перекладу полісемантичних юридичних термінів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бриль К. І. Правозастосовний акт як особливий вид індивідуальних правових актів. Автореф. дис. канд. юрид. наук. К., 2008. 20 с.
2. Горобець Н. О. Проблеми використання юридичної термінології в законодавстві України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. Випуск 1. Том 1. 2016.
3. Кикоть Г. О. Сучасний стан української терміносистеми (на матеріалі термінології цивільного права). Українська мова в юриспруденції : стан, проблеми, перспективи. Тези доповідей. К., 2008. С. 7–10.
4. Кияк Т. Р. «Фальшиві друзі перекладача» як проблема міжкультурної комунікації. Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. Вип. 89 (1). С. 17–20.
5. Мизецкая В. Я. «Ложные друзья переводчика» в юридических англоязычных текстах и проблемы их перевода. Вісник Сумського державного університету. Серія : Філологічні науки. Суми : Сумський державний університет, 2003. № 4 (50). С. 154–158.
6. О структуре современного криминологического знания см.: Д. А. Шестаков. Криминология. СПб., 2006. С. 25-32.

Коляса Тетяна

Науковий керівник – доц. Кравець Світлана

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ІРОНІЇ АНГЛОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ТЕКСТУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Іронія – це різновид комічного й оскільки комічне належить до найважливіших концептів будь-якої національної культури, її коректний та вдалий переклад має велику значущість. Комічне не є універсальним і не передається з однієї культури в іншу, адже, все залежить від деталей конкретного культурного оточення. Іронія стає все більш поширеним явищем в

публіцистиці, яка стає все ближчою до повсякденної розмовної мови. Особливої популярності використання іронії набуло в англomовній пресі, до якої відноситься більшість найвпливовіших видань світу.

Поняття «іронія» трансформується з часом, а тому залишається цікавим і досі до кінця невивченим об'єктом наукових пошуків. Дослідженням іронії займалися: Б. Дземідок, Т. Андрієнко, К. Гулий, І. Білодід, Ю. Лотман, Д. Шмельов, С. Походня, Г. Приходько, О. Тараненко, О. Шонь, В. Санников, Н. Арутюнова, В. Белянін, К. Воробйова, І. Гальперіна, Б. Гомлешко, О. Єрмакова, Н. Іткіна та інші. Іронію, як перекладознавчу проблему, досліджували у своїх працях: Т. Казакова, В. Зайцева, Є. Кушнерова, А. Кам'янець, Т. Некряч, Ю. Савіна, С. Баранова, С. Павлова, Ю. Походня, П. Печьонкіна, С. Васильєва, які розглядали різні аспекти іронії – від визначення іронії як різновиду комічного до способів її перекладу.

Метою статті є концептуалізація поняття «іронія» та окреслення прийомів її перекладу, що використовуються при інтерпретації українською мовою.

Найпоширенішим визначенням іронії, яке подається в лінгвістичних та літературознавчих словниках, є розуміння її як висловлення, що має прихований зміст, який протилежний до того, що виражається безпосередньо. Як й інші різновиди комічного, вживання іронії викликає сміховий ефект в одержувача іронічного повідомлення. В системі комічного, іронія займає середнє положення за ступенем експресивності, агресивності та впливу на адресата. Разом з гумором, сатирою і трагікомедією іронія віднесена, завдяки своїй інтелектуальній і тонкій природі, до «високого» типу комічного.

Виокремлюють такі види іронії: класична, космічна, вербальна, романтична, ситуаційна, драматична, постіронія. Виділяють також три засоби іронізування: відкритий, схований та особистий. Ці способи відрізняються обсягом інформації, що дозволяє виявити невідповідність буквального вираження й прихованої інтенції [2].

Іронія створюється завдяки засобам всіх рівнів мовної структури. Засоби вираження іронії класифікуються за ознакою приналежності до різних рівнів мови й поділяються на: лексичні, синтаксичні, які реалізовані на рівні тексту. Також, іронія може творитися на паралінгвістичному рівні. Найбільшим іронічним потенціалом володіють лексико-семантичні засоби, оскільки саме лексика має найбільшу виразність. Синтаксичні засоби можна назвати допоміжними, сполучними, оскільки в більшості випадків вони не грають самостійної ролі, хоча й зустрічаються досить часто. Рівень тексту об'єднує всі засоби творення іронії та розставляє їх по місцях.

Використання іронії типове для представників британської лінгвокультури. Адже, мотиваційна основа британської комунікативної особистості – дистанціювання, що формує поведінкові автоматизми та стереотипи. У британській культурі це комічне ставлення до навколишньої дійсності й норма демонстративної ввічливості. Тому, є зовсім не дивним, що іронію вони застосовують у всіх видах комунікації. Саме тому, іронія є досить поширеною в публіцистиці [1].

Публіцистика — це складний соціокультурний феномен, що одночасно виявляє себе у сферах журналістики, філософії та актуалізується на різних рівнях з метою продуктивного впливу на об'єкт, який в результаті стає суб'єктом феномену, впроваджуючи його в приватне та суспільне життя, забезпечуючи історичну тяглість феномену в просторі й часі. Публіцистика характеризується висвітленням актуальних економічних, політичних, соціальних подій та інших проблем сучасності, вона має за мету вплив на громадську думку й сучасні політичні інститути [6].

Серед найбільш важливих функцій іронії є насмішка, критика, захист, зняття напруги, самовираження. Захисна функція є однією з початкових функцій іронії в англomовному дискурсі, як і гумору. Іронізування в складній ситуації допомагає приховати справжні почуття, такі, як збентеження, образа, страх і відчай, запобігти критиці, а також уникнути загострення відносин між співрозмовниками, зберегти «обличчя». Все це в кінцевому підсумку сприяє створенню комфортної атмосфери й взаєморозуміння між співрозмовниками. Також в англomовному публіцистичному дискурсі більш частотними є функції, націлені на зняття комунікативних бар'єрів, створення комфортної атмосфери і зближення співрозмовників, що дозволяє виділити оптимізацію міжособистісного спілкування як гіперфункцію іронії в англійському дискурсі, що об'єднує в собі інші функції.

Ми дійшли висновку, що функції іронії справді різноманітні, але основною, як зазначає О.І. Соловйова, є оцінна: «У самій іронії як прийомі вже закладена функція вираження оцінки, тому журналіст, об'єктивність матеріалів якого навіть в інформаційних жанрах є відносною, використовуючи іронію, виконує, як мінімум, два завдання: висловлює своє ставлення до описуваних подій і тим самим надає вплив на читача чи глядача» [5].

У зв'язку з цим «при перекладі іронії перекладач повинен виконувати подвійне завдання: по-перше, здійснити сам факт перекладу, тобто передати фактуру написаного, а по-друге, відобразити позицію автора. При цьому перекладач повинен зберегти манеру і стиль оригіналу, і якщо фраза в оригіналі покликана викликати у читача посмішку, то речення в перекладі має викликати ту ж реакцію у носія мови перекладу»[5].

Т. Н. Клименко вважає, що для якісного перекладу іронії необхідно інтерпретувати оцінний іронічний сенс. «Така інтерпретація ґрунтується на знанні фактів дійсності, обумовлених національною ментальністю, а також знанні мовностилістичних засобів побудови іронічного сенсу» [4].

М. Є. Лазарева вважає, що при передачі іронії «перекладач повинен не тільки добре знати ситуацію в країні мови оригіналу і розуміти основу іронічних кодів автора, а й мати чітке уявлення про те, як те чи інше висловлювання сприйме читач, не знайомий з культурою країни оригіналу» [24]. Все це знаходить відображення в прийомах перекладу іронії, окреслених Т.А. Казаковою [3]:

1. Повний переклад з незначними лексичними, або граматичними перетвореннями;
2. Розширення вихідного іронічного звороту застосовується в тих випадках, коли сенс іронічного слововживання неочевидний для іншомовного культурного середовища;
3. Антонімічний переклад;
4. Додавання смислових компонентів;
5. Культурно-ситуативна заміна.

В ході проведеного нами дослідження виконаного на матеріалі інтернет-видання «The New Yorker», було виявлено, що найпоширенішим прийомом перекладу іронії з англійської на українську мову був прийом повного перекладу з деякими лексичними або граматичними трансформаціями. Однак, необхідно відзначити, що це можливо тільки у тому випадку, якщо словесний і граматичний склад іронічного обороту збігається в іноземній мові і мові перекладу, тобто за наявності еквівалентів перекладу. Наприклад:

Forty percent of nation's toilet paper found in Rrichard Burr's garage [7]. – Сорок відсотків від національного запасу туалетного паперу знайдено в гаражі Річарда Берра.

Автор іронізує ситуацію, яка трапилась із сенатором Річардом Берром. Напередодні, у його гаражі випадково був знайдений «запас» туалетного паперу, придбаний після початку пандемії. Звісно, реальна кількість є значно меншою, ніж вказує автор, але завдяки цьому перебільшенню автор і створює іронічний ефект. На нашу думку, це є прикладом класичної іронії, яка виконує регулятивну функцію та функцію насмішки. Переклад здійснений прийомом повного перекладу з незначними лексичними та граматичними перетвореннями. елементів.

На нашу думку, теорію Казакової Т. А. можна розширити додавши прийом “опущення”, оскільки, в одному з дев'яти прикладів, його використання здалось нам доцільним. Наприклад:

Nation's parents fear that if kids miss enough school they will turn out like Betsy Devos [8]. – Батьки побоюються, що якщо діти пропустять багато шкільних занять, то усі стануть двірниками.

Іронічний ефект створюється за допомогою стилістичного порівняння «like». Мовець насміхається над постаттю Бетсі Девос, яка була міністром освіти США. Хоч вона і замала найвищу посаду в галузі освіти, проте, автор сумнівається у її розумових здібностях. Він говорить про те, що якщо діти не будуть вчитися, то стануть як вона.

Бетсі Девос вживається в негативному значенні причини якого незрозумілі україномовному населенню. Тому, використано прийом культурно-ситуативної заміни: «Бетсі Девос» – «двірник». Іронія використана у цьому прикладі є класичною, а також вона виконує такі функції як: регулятивна, насмішка та підсилення критицизму. Також, при перекладі, використано прийом розширення вихідного іронічного звороту: «шкільних занять». На нашу думку, варто використати й прийом опущення, а саме опустити: «Nation's», оскільки слово, при

його перекладі, негативно впливає на комічний ефект творений іронією, а його опущення не змінює значення початкового речення і не має відношення до його розуміння.

Отже, іронія – це можливість висловити те, що з етичної точки зору бажано було б залишити неказаним. Це можливість звернутися до комічного в його високому образі. Іронія й досі залишається маловивченою в галузі різних наук, а особливо, в галузі перекладознавства. Хоч Казакова Т.А. й окреслила основні прийоми перекладу іронії, проте, ми вважаємо, що вони можуть бути розширеними. Тому, перспективним напрямком наступних досліджень вважаємо детальніший аналіз використання прийому опущення, під час перекладу іронії на прикладі англомовних публіцистичних текстів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дырин А. И. Некоторые особенности организации вербального общения британцев. Перевод и когнитология в XXI веке : тезисы докладов и сообщений III междунар. науч. теор. конф., Москва, 2010. С. 162–163.
2. Іронія. Онлайн-енциклопедія «Вікіпедія». URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Іронія> (дата звернення: 02.03.2021).
3. Казакова Т. А. Практические основы перевода. English <=> Russian. Санкт-Петербург : Союз, 2002. 320 с.
4. Клименко Т. Н. Типы и текстообразующие функции иронических контекстов (на материале романов-антиутопий). Санкт-Петербург : РГПУ, 2008. 27 с.
5. Соловьева О. И. Ирония как средство речевого воздействия в публицистическом дискурсе. Волгоград : ВолГГТУ, 2007. 8 с.
6. Титаренко М. Феномен публіцистики: проблема дефініцій. Вісник львівського університету. Серія журналістика. Львів, 2007. № 30. С. 41-50. URL: http://old.journ.lnu.edu.ua/publications/visnyk30/Visnyk%2030_P1_03_Tytarenko.pdf (дата звернення: 22.03.2021).
7. Forty percent of nation's toilet paper found in richard burr's garage. The New Yorker. URL: <https://www.newyorker.com/humor/borowitz-report/forty-per-cent-of-nations-toilet-paper-found-in-richard-burrs-garage> (дата звернення: 06.04.2021).
8. Nation's parents fear that if kids miss enough school they will turn out like Betsy Devos. The New Yorker. URL: <https://www.newyorker.com/humor/borowitz-report/fauci-warns-trump-that-if-everyone-in-us-dies-it-could-affect-his-tv-ratings> (дата звернення: 29.03.2021).

*Чорна Олена
Науковий керівник – доц. Бабій Людмила*

ALLUSIONS AS A MEANS OF EXPRESSING THE INTERTEXTUALITY IN DAN BROWN'S «INFERNO»

The article deals with the phenomenon of allusion as one of the ways of implementing intertextuality in a literary text. The article surveys the definitions of allusions, its key features and comprises the explanations of historical, biblical, literary, scientific, mythological and art allusions. It was determined that the extensive usage of different types of allusions is the key feature of Dan Brown's novel «Inferno». Key words: intertextuality, allusion, classification of allusions, source of an allusion.

У статті розглянуто явище алюзії як один із способів реалізації інтертекстуальності в художньому тексті. У статті наведено визначення алюзії, описано її характерні особливості та подано тлумачення історичних, біблійних, літературних, наукових, міфологічних та мистецьких алюзій. Було визначено, що широке використання різних видів алюзій є ключовою особливістю роману Дена Брауна «Інферно».

Ключові слова: інтертекстуальність, алюзія, класифікація алюзій, джерело алюзії.

The perception and correct interpretation of a literary text is related to the polysemantic nature of the writer's language. The author often applies a variety of stylistic devices and uses information from different sources. This interaction of several texts at different levels is called intertextuality.

One of the most common and leading means of expressing intertextuality is considered to be an allusion. The studies of this phenomenon occupy a significant place among the topical issues of modern linguistics. Thus, the aim of the research is to define the notion of allusion, its key features as